

Γύ Σολ.: Α. Πολίτης, Γύρω στο Σολωμό. Μελέτες και άρθρα (1938 - 1958), Γαλλ. Ίνστ. Αθ. 105, 1958.

Μαρων.: Δ. Ν. Μαρωνίτης. Οι Έποχές του «Κρητικού», Λόγγι 1975.

Κατζήγ.: Ε.Κ. Κατζήγιακουμής, Νεοελληνικά πηγαί του Σ. λωμο, Βιβλ. Σ. Ν. Σαριπόλου, Αθ. 1968.

Γιώργος Κεχαγιόγλου

ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Δέν μπορώ νά νοιώσω φυσικώτερη στάση μπροστά σέ ό,τι πραγματάωσε ή ποίηση μέσφ του Σολωμικού λόγου, από μιιά στάση (-άφρητη-) γιά τόν κριτικισμό μου άγάπης. Πώς νά γίνει άλλωώς, αφού ό Σολωμός είναι ή έντελέστερη και ή πιο ίση σύστατη καταβολή μας. Μιά όποιαδήποτε άποτίμητη, τής προσφοράς του σήμερα, λιγώτερο συνταιριασμένη, μέ τά δυσυπόταχτα εκστήματα μιιά συναισθηματικής — κι άν δέν φοβόμουν τό δάρος τής λέξης, θάλεγα πνευματικής — συγγένειας, θά σκολα θάκρυβε τό πρόσπιπο ένός άνέραςτου ψευτοαντικειμενισμού — ρυμουλκημένο άπ' τό νεοπαγές πνεύμα τής «άμφισβήτησης». Ηά μαρτυρούσε άκόμη, άγνοια τής οσιαστικής σχέσης ανάμεσα στην άληθινή ποίηση, και στον ψυχικό χώρο πού έκπνέζει ή προσφορά τής μέσα στη ζωή και τό ελμα του πνευματικού άνθρώπου. (Αυτό ίσχύει ειδικώτερα σήμερα πού ή λογοτεχνία δοκιμάζεται επικίνδυνα τόσο άπ' τις παραποιητικές σκοπιμότητες ένός υπεραπλουστευμένου κοινωνικοπολιτικού προβληματισμού, όσο κι' άπ' τόν κυτάρεσκο έριγνισμό μιιά νοσηράς αυτότροφοδοτούμενης άγνείας. Άνάμεσα στα δυό αυτά κορυφαία συμπτώματα ύπολειτουργίας του ποιητικού λόγου, νερκισσεύεται μέ άλαζονική άυτοσκοπίθηση τό τέρας του άποιητικού μελισμού).

Ή συνεδηση λοιπόν τής συγγένειας, πού μιλήσαμε πύ πάνω, δογθάει ν' άνιληφθοιμε γιατί έκείνος ό «αντικειμενικώτερος κριτής» του Σολωμού πού άναζητούσε τό 1901 ό Παλαμάς, κρίνοντας τόν Πολυλά «σοφό» αλλά «συναισθηματικό», σάβημι μιιά άνεδαφική προσδοκία. (Ο Σολωμικός λόγος δέν άνήκει παρά στα «έκτακτα θέματα» — μέ την αισθητική δαρύνητα πού ίδωσε στον όρο ό Παλερύ, όρίζοντας πώς μόνο μ' αυτά «παράγεται ή άπόλυτη ποίηση». Καί, πέν μαθια, δέν εύνοει δεοντολογικές έχτιμήσεις. Ή λυρική του Ύγεια, άποθαρρύνει κάθε σοβαροφανή προσπάθεια ξερής και, άπορης από κάθε συγκεντρωτική φόρτιση, κριτικής. Οι σοφές ατέλειες τής μετρικής του άφοπλίζουν κάθε έπικριτική διάθεση όταν ίδωθοιιν κάτω άπ' τό βαθύτερο πρίσμα τής φυσιολογίας τους: όπου περισσεύει ή Χάρις κι' όπου παλμοδοτεί ή Ίδέα οι μορφικές ατέλειες δέν αποτελοιν παρά δευτερογενή, συστατικά μιιάς ύπαμορφικής (ή: έσωμορφικής) άρμονίας. Ή γλωσσική του Άγνότητα σαρκάζει ή προνόμιο μελετηρής περιδιάβασης των φιλόλογων: Άποτελεί εύπρόσιτο στοιχείο ό τολογικός άρασης τής γλώσσας μας, όντολογικής δυναμομέτρησης θάλεγα. Καί θάταν έξ ίσου άνεδαφικό ν' άνιχνεύσουμε την υπερχρονικότητα τής σολωμικής νότης μόνο στην άφθαρτη ιδεαλιστική τής ρώμη ή άκόμη στα όποια θαυμαστά έπιτεύγματα ποιητικής καθαρολογίας. (Ο στίχος του Σολωμού στέκει πάν' άπ' όλα τρόπαιο τά άντιπροσωπευτικού σθένους τής γλώσσας: έν σχέσει μέ τό 'Απόλυτο. Μιιάς γλώσσας πού σημειοδοτεί την ένθεη προβολή του ποιητή στην αιώνιότητα, «πού μόλις τόν χεράει». Μιιάς γλώσσας μεστής από χυμώδη ζωτικότητα.

Κι' αυτό τό τελευταίο συνιστά, πάνω από κάθε έπικαιρική αξιολόγηση, τό έσημο τής σολωμικής κληρονομιάς.

Άντώνης Έλευθεριώτης